

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: posudek vedoucí práce

Autorka práce: Bc. Jitka Modlitbová

Název práce: Srovnání přístupu ke vzdělávání Romů v České republice a Velké Británii

Autor posudku: Mgr. Magdalena Mouralová

Jitka Modlitbová si pro svoji práci zvolila téma integrace/segregace Romů ve vzdělávání v České republice a Spojeném království (dále UK), konkrétně pak možnosti přenosu dobré praxe z UK do českého prostředí. Zvolené téma je aktuální, zajímavé a vysoce veřejněpoliticky relevantní, při dobrém naplnění by výstupy práce mohly mít velký praktický užitek pro českou společnost, zároveň však obecnější téma přenosu politik a dobré praxe je zajímavé i po stránce teoretické a metodologické. Bohužel musím konstatovat, že zpracování výrazně zaostává za potenciálem tématu a práce nejen nepřináší obohacení v rovině metodologické a teoretické (což ale ani nebylo autorčinou ambicí), ale i její věcný přínos je diskutabilní, protože opatření nejsou dostatečně popsána a prezentace jejich hodnocení není zvláště přesvědčivá.

Dále podrobněji hodnotím jednotlivé aspekty práce:

Cíle práce¹ jsou srozumitelně formulované, věcně smysluplné a adekvátní rozsahu a záběru diplomové práce. Zároveň však trpí jistou nevyvážeností a nepropojeností – první dva cíle jsou zaměřené analyticky a aplikačně, třetí má teoretický přesah, který se vymyká hlavnímu zaměření práce i zájmu autorky. Na jedné straně oceňuji, že se autorka pokusila teoretický rozměr do práce explicitně zařadit, na straně druhé však toto mohlo být uděláno citlivěji, případně alespoň různá úloha a význam cílů mohly být jasněji reflektovány. Všechny tři cíle jsou v práci naplněny, i když by to rozhodně mohlo být provedeno precizněji, rigorózněji a přesvědčivěji (příklady dobré praxe nejsou systematicky popsány a není zcela jasný proces jejich identifikace, hodnocení přenositelnosti mělo být více propracované i lépe prezentované, přesvědčení expertů jsou pak popsána jen velmi mělce). Další výtky se týká nesouladu mezi cíli práce a jejím názvem, který je zavádějící, neboť ke srovnání v práci nedochází, resp. to není provedeno nijak systematicky a není to pro práci klíčové. Cíle jsou doplněny o skrumáž výzkumných otázek (str. 3), které nejsou nijak strukturovány, což nejen komplikuje orientaci čtenáři, ale především asi příliš nepomáhá samotné autorce v další práci.

Práce je standardně **strukturovaná** a konzistentní, nicméně na některých místech není logika výkladu zřejmá. Není např. jasné, jak souvisí „orientace škol pouze na standardizovaný proces vzdělávání a přehlížení nových možností a metod výuky“ (str. 30–31) s bezpečností a důvěrou, což je název příslušného oddílu. Zmatená je pak kapitola 7, kde jsou rozebírány obecné principy, ale také uváděny konkrétní příklady dobré praxe včetně reflexe českých expertů – má to být jen ochutnávka výsledků výzkumu nebo je to už vše? A proč u některých principů příklady z praxe jsou a u jiných nikoliv? Jaký je vůbec vztah mezi principy a příklady, jak je autorka propojovala? Orientaci v textu autorka čtenáři příliš neusnadňuje, když pro odkazy uvnitř práce nepoužívá čísla

¹ 1) Identifikovat příklady dobré praxe ve vzdělávání Romů na základních školách ve Spojeném království.

2) Zjistit, nakolik je tato dobrá praxe přenositelná do prostředí České republiky, a to s využitím kritérií úspěšného přenosu politik a také za pomoci expertních názorů na problematiku vzdělávání romských žáků v České republice.

3) Popsat přesvědčení a názory expertů prosazujících změny v dosavadním systému vzdělávání Romů a dalších marginalizovaných skupin v České republice.

kapitol nebo stran, ale pouhé „viz výše“ (např. na str. 47), které může odkazovat na libovolnou část celého předchozího textu.

Přínos práce spočívá především ve vyhledání příkladů dobré praxe, jejich představení a vyhodnocení. Autorka provedla expertní šetření, v němž dotazovala 8 odborníků z neziskových organizací pracujících s Romy, dotčených centrálních orgánů státní správy a škol. V rámci šetření byly diskutovány a hodnoceny příklady dobré praxe, což je smysluplná a v rámci možností diplomové práce i celkem silná metoda hodnocení možností přenosu politiky. Příklady dobré praxe však nejsou probrány systematicky a popsány dostatečně podrobně. Podobně výběr příkladů vhodných k zavedení v ČR je hodně mechanický a nedostatečně vysvětlený. Věcný přínos snižuje i výběr na základě kontinuity politiky. Pokud už opatření někde v ČR fungují, nejedná se o transfer politiky (a inspirace v UK postrádá smysl). Představovaná opatření (dobré praxe) jsou na úrovni škol, experti je však hodnotí plošně, jako by byly zaváděny centrálně. Nebo se mýlím? Pokud ano, nedává to smysl. Souhrnný výstup evaluace ve formě tabulky není pořádně okomentován, takže ve výsledku práce zůstává daleko za záměrem i možnostmi provedeného výzkumu.

Zvolená **teoretická východiska** (přenos politiky a podmínky jeho úspěchu, vliv expertních přesvědčení na tvorbu politiky) jsou pro téma a záběr relevantní, jsou popsána srozumitelně, i když trochu mělce, a v práci jsou skutečně využívána. Zároveň však má teoretické uchopení řadu nedostatků – předně trochu chybí celková koncepce a teorie nejsou v žádném vzájemném vztahu. Rozboru přesvědčení expertů by asi měl přecházet alespoň nástin role expertů při tvorbě politik a obecně vztahu politiky a expertízy. Některé klíčové pojmy autorka nevynechává vůbec (dobrá praxe) nebo až na konci práce (lesson drawing).

Metody jsou dobře zvolené a část z nich je celkem slušně popsána v metodologické kapitole (komparativní design, využívaná data, expertní šetření, výběr opatření a jejich hodnocení). Oceňuji rozsáhlou diskusi úskalí přenosu politik. Postrádám však popis analýzy výpovědí expertů, pravděpodobně proto, že žádná analýza neproběhla. Bohužel výstupy z šetření nejsou přesvědčivě prezentovány – výběr případů i úryvků jejich reflexe ze strany expertů je nejasný, role úryvků je pouze ilustrační, nejsou nejen analyzovány, ale ani interpretovány. Za trochu problematickou považuji i anonymizaci expertů, neboť snižuje váhu výpovědí a výsledků evaluace. Zcela nevysvětlený pak zůstává jak způsob výběru příkladů britské dobré praxe k posouzení, tak výběr hodnocených opatření k doporučení – Proč právě tři? Je nějaký významný rozdíl v hodnocení mezi třetím a čtvrtým v pořadí?

Autorka pracuje s adekvátními **zdroji** a ve většině textu s nimi nakládá korektně (až na kapitolu 4, kde u zdrojů chybí letopočet). Zdroje by však mohly být bohatší, na řadě míst je využíván jen jeden zdroj pro celé dlouhé pasáže bez snahu o ověřování informací (kap. 3 a 4). Nejsou využity relevantní zdroje včetně těch, o nichž autorka ví – např. v posledním odstavci kapitoly 2.1 (str. 6) je zmiňováno několik autorů, přímo s jejich díly však autorka evidentně nepochybovala. Autorka opomíjí řadu relevantních a dobře dostupných zdrojů – např. Veselého text k dobré praxi (http://www.csys.cz/aula/clanky/2010-3_clanek_vesely.pdf), který by vhodně doplnil teoretické uchopení a obohatil metodologický přístup. Podobně autorka ignoruje některá hojně zpracovávaná a zkoumaná témata z oblasti pedagogiky (diferenciace žáků, dopady učitelského sebepojetí a přesvědčení o schopnostech žáka na podobu a výsledky vzdělávání). Chybí i data dokládající rozsah (a případně dynamiku) typů segregace v ČR.

Argumentace je na většině míst vcelku přesvědčivá, i když se autorka zcela nevyhnula nepodloženým tvrzením (např. o odporu ředitelů na str. 23). Za velmi problematické pak považuji

poměrně hojně užívání normativních tvrzení (např. str. 23, 47), aniž by autorka jasně odkryla svá hodnotová východiska.

Značné rezervy má práce po **stránce formální**. Text evidentně neprošel finálními korekturami, je plný překlepů (8, 20, 21, 23, 27 ad.) a chyb v interpunkci (4, 5, 6, 20, 43 aj.), objevují se záměny slov či nadbytečná slova (26, 28), nedokončené věty (21, 44) a řada typografických chyb (záměna pomlčky a spojovníku, chybějící či přebývající mezery, odsazení prvního odstavce pod nadpisem, nejednotný nadpis kapitoly 2, chybné číslování na str. 5, uvádění kritérií výběru na str. 43–44 či nesystematické typografické odlišování cizích termínů). Tabulky a schémata nejsou číslované a zdrojované, úsměvný je odkaz na barvu řádku v komentáři k černobílé tabulce na str. 45 (tabulka je nečitelná, nejen kvůli velikosti písma, ale i podbarvení buněk). V práci není sjednocena terminologie (kombinace českých a anglických termínů), na řadě míst autorka používá nepřesné názvy (Ministerstvo školství, Strategie) nebo názvy zavádějící (Velká Británie je celek geografický, nikoliv politický). Osobně považuji za nepříjemné i užívání a skloňování anglických slov „traveller“ a „transfer“, když existují české ekvivalenty. Po jazykové a formální stránce práce působí jako pracovní text, k jehož finalizaci již bohužel nedošlo.

Na závěr musím konstatovat, že odevzdaná práce zůstává daleko za možnostmi tématu i autorky. Nad celou prací se vznáší fluidum nedotaženosti a nepromyšlenosti a autorce evidentně chybělo při psaní práce ještě pár dnů či týdnů (resp. možná více soustředěnosti a disciplíny v dnech a týdnech, které měla). Osobně mám chuť autorce doporučit dodělání práce, protože potenciál je mnohem vyšší a stačilo by poměrně málo a práce by mohla být o několik úrovní lepší. Mám-li však práci zhodnotit jako celek a finální výstup, pak i v této podobě dle mého názoru splňuje základní nároky kladené na diplomovou práci (i když v některých ohledech opravdu s odřenýma ušima), a proto ji **doporučuji přijmout k obhajobě a hodnotit známkou dobře**.

Datum: 19. 1. 2015

Magdalena Mouralová